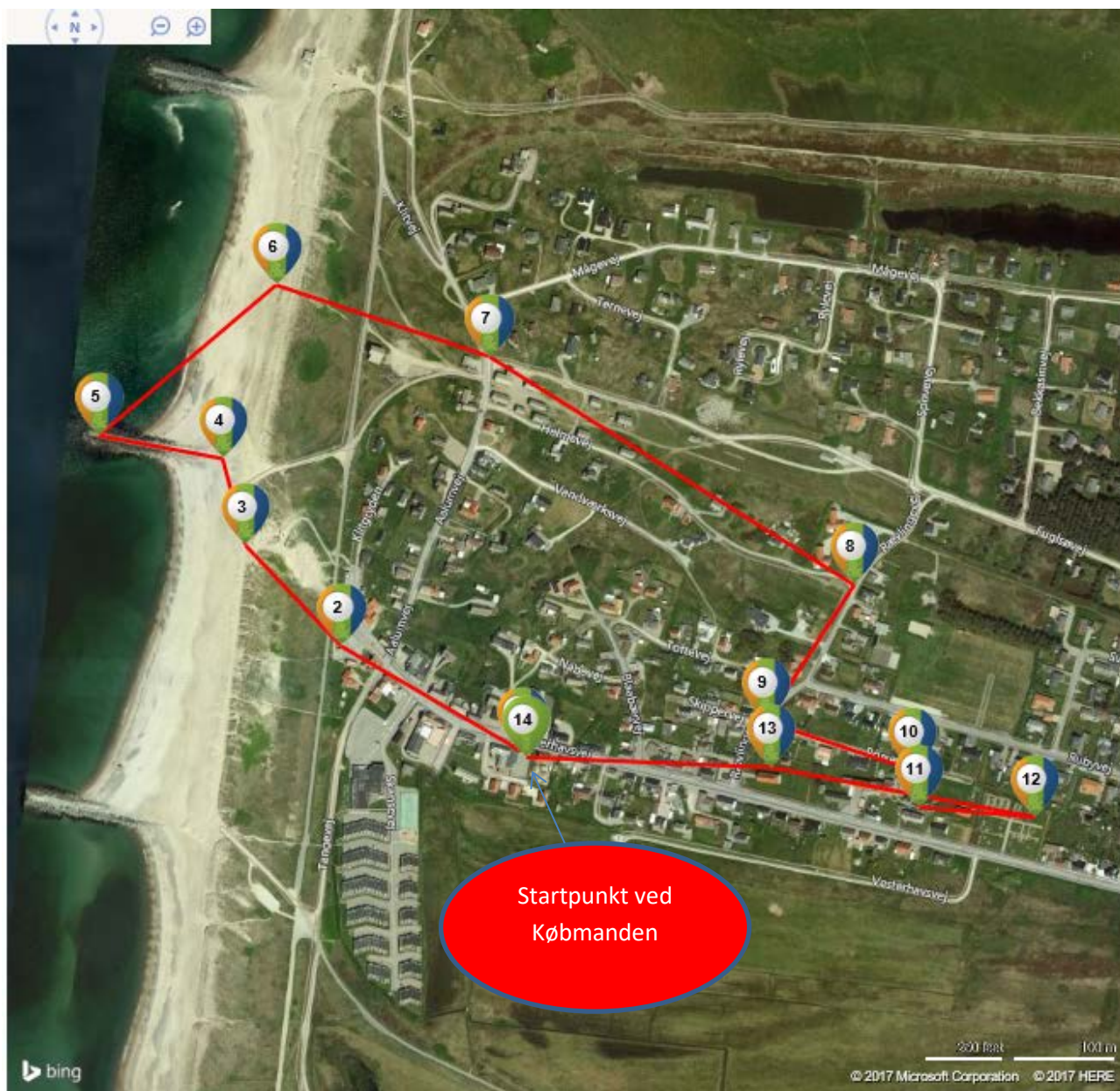

Vesterhavsruten i Agger

En trolderute, som du kan gå med din mobiltelefon eller iPad med appen Trolderuterne. Ruten er bedst for større børn og voksne.

Kort over ruten. Startpunkt ved købmanden. Samlet længde ca. 2900.

På ruten skal man downloade appen trolderuterne, som kan findes på Appstore eller Google Play. Det er bedst at downloade appen et sted, hvor der er god mobildækning eller Wi-Fi. F. eks. Hos købmanden.

Når du har downloadet appen ser du et fodspor. Tryk på dette og evt. på menuen, de tre små streger i venstre hjørne. Her vælger du "ruteliste", På listen vælger du Vesterhavsruten i Agger.

Når du har valgt ruten opdaterer appen i knap ½ minut, hvorefter du får et kort på telefonen. Nu er du klar til at gå turen. Du er selv den lille blå plet, 1 post er en rød dråbe eller plet.

God tur.

Element: Multimedia

1,1

Element: Tekst

I et lille gammelt hus ikke langt fra stranden bor en gammel kone.
Hun kan fortælle en historie om en fisker, der havde mange børn.
Men hun kan ikke huske alle detaljerne.
Men det var kun indtil troldefamilien fik øjnene op for det.

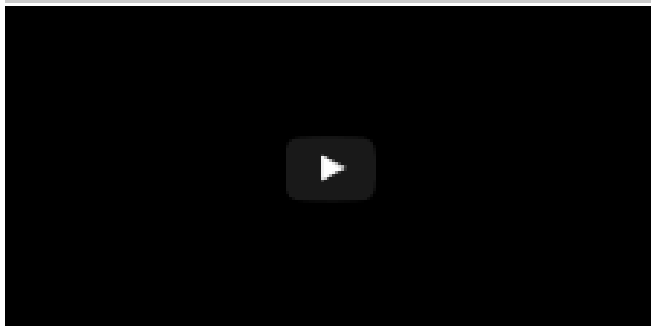
Troldefamilien, der er ufattelig nysgerrige, kan fortælle meget og meget om alle mulige ting og hændelser.

Troldefamiliens allervigtigste ting er Den Store Gamle Troldebog, hvori trolde fra tidernes morgen har beskrevet, hvordan de så alting ske.

Den gamle bog har mange fine billeder. Også et om disse fiskere ved Vesterhavet.

Du kan se hele indledningshistorien på dette link:

Element: Youtube

Element: Multimedia Element: Tekst

Troldemor Tildebritt og hele hendes familie, troldefar Tombert og alle troldeungerne er taget på besøg i Agger hos deres fætre og kusiner, der er strandtrolde.

De hørte om den gamle kone og blev nysgerrige:

Element: Multimedia Element: Tekst

"Jen ska' et' glem' Jepp', hans kuones nr. 14."

Element: Multimedia

Troldemor fortæller:

Der boede en gammel kone i en fiskerhytte tæt ved vandet. Hytten var tæt ved at vælte i den stride blæst fra havet, men konen ville ikke flytte, selv om mange rådede hende til det.

"Næ, nej, jeg skal ikke flytte." sa' hun. "Den her hytte har så mange minder om Jeppe, hans kones nr. 14."

Men når folk spurgte til, hvad det betød, lukkede hendes mund så stramt til, at der ikke kom så meget som en hvisken ud derfra.

Derfor har ingen mennesker kendt til denne historie. Men så kom troldefamilien.

1,3

Element: Tekst

Hvad var det om Jeppe?

Troldene er blevet vildt nysgerrige. De vil gerne høre historien. Og du kan hjælpe dem ved at følge deres spor. For at komme til næste spor skal du svare på et spørgsmål:

Hvor mange fiskere er der ved båden?

Element: Multimedia

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ 2 fiskere

☒ 4 fiskere

☐ 6 fiskere

Element: Tekst

Der var fire fiskere, der var ved at trække båden op på stranden. Nu må du videre!

Ved næste post skal du få begyndelsen til historien.

For at komme videre herfra skal du finde den røde dråbe, som er post 2. Du er selv en lille blå plet på kortet. Du kan flytte kortet eller zoom ind og ud med telefonen, hvis dråben ikke er til at se. Hold øje med den blå plet, når du bevæger dig, så kan du finde frem.

1,4

2,1

Element: Multimedia

Element: Tekst

Velkommen til post 2

Her, hvor du står nu, er der nu asfalt på sandet. Der er plads til at parkere biler.

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Aggerområdet var et ubekendt sted, hvor bused kunne lade på at tage et bid landjord og sætte helt overskyllt tungen. Ser man på gamle kort, vil man finde navne som Næse, Dølum, Toft, Aakum og Væster Agger. Det er alle byer, som nu er forsvundet i havet. Et direkte bånd på tungen fandt sted i 1828, men den nuværende Thyborøn Kanal blev først dannet ved en stormflod i 1863.

Hertil kom troldefamilien for få øjeblikke siden.

"Jeg fandt et gammelt brev", siger troldedrengen Grolle, "her er et kort. Der er flere byer på. Og kortet ligner ikke de kort vi har nu!"

"Nej, du har ret", siger troldemor Tildebritt. "På dette kort ser stranden og kysten helt anderledes ud, end den gør nu."

"Den forandrer sig hele tiden", siger Tombert. "Stranden og kystlinjen er vist det sted i naturen, hvor vi hurtigst kan se, hvordan vinden og vejret ændrer på jordens udseende. Havet slider på stranden. Hvert eneste sekund forandrer stranden sig. Også når det er helt stille vejr og vinden ikke blæser."

2,2

Element: Tekst

"Men hvor er de her byer henne?" spørger Grolle.

Hvor tror du byerne er?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

- ☐ 1. Grolle har set forkert på kortet, byerne ligger længere inde i landet.
- ☐ 2. Byerne er sunket i havet for 1000 år siden.
- ☒ 3. Byerne er forsvundet i havet for 200 - 300 år siden.
- ☐ 4. Byerne ligger længere mod nord.

2,3

Element: Multimedia

Element: Tekst

Tildebritt:

"Rigtigt. For 200 - 300 år siden var Agger sogn meget større. Sognet omfattede landsbyerne Vester og Øster Agger og små bebyggelser på Agger Tange. Disse landsbyer er for længst taget af havet, og det samme gælder for den Agger Kirke, der blev bygget i middelalderen. Hver eneste gang, der har været en storm har den enten taget lidt af landet eller ændret landets udseende.

Nu må du videre til post 3.

3,1

Element: Multimedia

Element: Tekst

Tildebritt:
"Se havet og stranden. Se bølgerne. Åh, søde Tombert, vil du ikke fortælle os om bølgerne."

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Tombert fortæller om bølger. Kun lydfil.

Tombert – bølger:

Havet er fuldt af vand

Bølger og salt og vand

Bølgerne ruller af vand.

Læg nu mærke til bølgerne. Når du står her på stranden ruller bølgerne hele tiden ind mod stranden. Når det blæser lidt, ruller bølgerne lidt hurtigere, men der kommer først hvidt skum på helt tæt ved kysten.

Man siger at bølgerne brækker. Og det sted ved kysten, hvor bølgerne brækker og der bliver hvidt skum, kalder man brændingen.

Element: Tekst

Kan man mærke bølgerne helt nede på bunden af havet?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ ja
☐ nej, kun ned til 100 m dybde
☐ Nej kun ned til 10 m dybde
☒ Nej, kun nogle få meter ned, samme dybde, som der mellemrum mellem bølgerne

3,2

Element: Multimedia

Element: Tekst

Nu skal du videre til næste post.

3,3

Tildebritt:

Næ, bølgerne ruller kun oppe i overfladen af havet. Nu må du videre til næste post. Imens du går kan Tombert fortælle dig mere om bølgerne.:

Når det blæser meget eller stormer, kommer der også hvidt skum på bølgerne ude på havet eller fjorden. Så er det ikke kun i brændingen, havet skummer.

Men bølgerne flytter ikke rundt med alt vandet. Kun i brændingen. Det flytter vandet rundt i en cirkelbevægelse fra øverst til nederst. Og kun i overfladevandet, nogenlunde så dybt ned som bølgenes

længde. Hvis der er tre meter mellem 2 bølger, kan bølgen altså mærkes ca. 3 meter ned i vandet. – Undervandsbåde kan ikke mærke bølgerne, når der når under 50 meters dybde.

Kloge hoveder kan regne mellemrummet mellem bølger ud efter særlige formler.

Element: Multimedia

Element: Tekst

Hvad er det der rager langt ud i vandet?

Element: Multimedia

 00:00:00

4,1

Tildebritt:

Det er en hofde. Hofderne har man bygget for at beskytte kysten, så vandet og bølgerne ikke æder hele kysten. Nu forsvinder byerne ikke så nemt ud i Vesterhavet.

Grolle:

Men hvad er en hofde?

Tombert:

Hofder er kystbeskyttelse, man bygger på tværs ud fra kysten af træ, store sten eller beton.

Hofderne gør, at alt det sand, som bølgerne flytter rundt på, lægger sig på en ene side af hofden. På den anden side af hofden bliver der mange steder er dybt hul, man kalder et hestehul.

(Næste afsnit kan man til vælge [her](#)):

Der eksisterer tre store hofdesystemer på Vestkysten inddelt efter hvordan sandet transporteres på langs af kysten. Det er Agger Tange, Harboøre Tange og Bovbjerg.

Agger Tange har Hofde nummer 65 – 99, i alt 33 hofder, som beskytter kysten lige på det her sted.

Harboøre Tange har Hofde 30 – 63, i alt 33 hofder, og Bovbjerg har 27 hofder.

De fleste af hofderne er havhofder. I hvert af hofdesystemerne er hofdelængderne

nogenlunde ens. Dog er der nogle afvigelser. Hofde 72 på Agger Tange er forlænget til en meget lang jetty ved Thyborøn Kanal.

Derudover er der de mindre kanalhofder på begge Limfjordstanger. Hofde 97-99 på Agger Tange har karakter af strandhofder.

Grolle:

Men det forstår jeg ikke, så ligger høfte nummer fjorten ikke her?

Tildebritt:

Nej, det gør den ikke. Så det er måske ikke det onkel Fusel mener. Vi må videre til næste post. Men først må du svare på et spørgsmål:

4,2

Element: Multimedia

Element: Tekst

Hvad er en høfte:

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ Det er noget grisene spiser om morgenen?
☒ Det er noget mennesker bygger ved kysterne?
☐ Det er noget en tømrer bruger, når han arbejder med træ?

4,3

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Rigtigt, ja det er noget mennesker bygger ved kysterne for at havet ikke skal æde sig gennem mere af stranden. Nu må du videre til næste post.

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Multimedia

5,1

Oks:

Ja, herfra kan du fiske, hvis du har en fiskestang.

Men måske fanger du ikke noget. Det kan også være at du fanger en sild.

(Oks om sild, kan tilvælges)

Grolle:

Jamen vi er jo ikke i Limfjorden her.

Oks, nej men der er sild alle steder i havene. Det er en bestemt slags fisk, som lever i store stimer.

Tildebritt:

Og det var en god fisk at fange for de fiskere, der levede her i gammel tid.

Element: Tekst

Hvad kan man bruge sild til:

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

- ☐ Man bruger sild til at gøde markerne med.
- ☒ Man bruger sild til at spise.
- ☐ Man bruger sild til at bygge høfder med.
- ☐ Man bruger sild som grisefoder.

5,2

Element: Tekst

Jo, i gammel tid var sildefiskeriet meget vigtigt.

5,3

Element: Multimedia

6,1

Element: Multimedia

Velkommen til post 6

Toldefar Tombert har svært ved at gå væk fra stranden. Han står og stirrer på bølgerne. Han vil gerne fiske, men han har hverken båd eller fiskestang, og trolde hader at få våde fødder.

Tildebritt:

Tombert, du skal ikke fiske her.

De folk, der boede her i gamle dage, var alle sammen fiskere. Det var meget farligt at være fisker i gamle dage, hvor man skulle sejle ud fra kysten i små både. Der var mange, der satte livet til. Fiskere har gennem århundreder mistet livet på dette sted.

Den 21. nov. 1893 var en katastrofal dag for de små fiskersamfund på den jyske vestkyst. 48 fiskere mistede livet fra Harboøre i syd til Klitmøller i nord. Deraf var 13 fra Agger, og man kan på Agger kirkegård se mindestenen for de omkomne. Den 20. november var det herligt stille vejr, hvorfor så godt som alle fiskere tog på havet. Ved firetiden om morgenen den 21. begyndte det at blæse kraftigt op, og der blev hård sø. Mange mandskaber forulykkede i brændingen, kun et stenkast fra stranden.

Grolle:

Det var da frygtelig sørgeligt.

Thildebritt:

Ja, det var en trist dag.

Og her var det de stakkels fiskere det gik ud over. Men også fremmede skibe kunne strande.

Grolle:

Strande?

Tildebritt:

Ja, strande er at blive skubbet ind mod stranden af blæsten og vandstrømmen. Når man sad fast i sandet på havbunden, kunne man ikke komme fri. Mange skibe fra hele verden strandede her langs kysten.

Grolle:

Jamen, kunne sømændene så ikke bare svømme ind?

Tildebritt:

Nej, min ven. Stormen og brændingen var alt for stærk. De fleste druknede i de store bølger.

Element: Tekst

Hvor mange fiskere fra Agger druknede den frygtelige dag i 1893?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ 2

☐ 4

☐ 48

☒ 13

Element: Multimedia

6,2

Element: Tekst

Ja, der var 13 fiskere, der døde den dag. Man kan se deres grave på kirkegården.

Nu må vi op til de gamle huse u byen. Kom med her.

6,3

Element: Tekst

Jow, jow, Jen ska et glø'm' Jepp', hans kuerns nr. 14.

Element: Multimedia

7,1

Element: Multimedia

7.2

Element: Tekst

Hvor mange børn havde Jeppe?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

- ☐ 2
- ☐ 4
- ☒ 14
- ☐ 6

Element: Multimedia

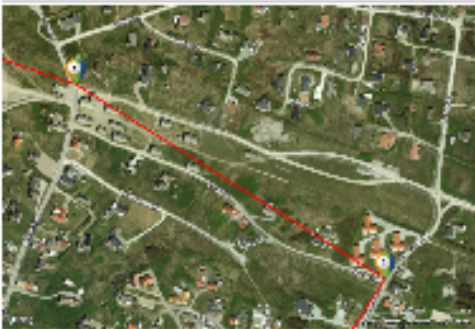
Element: Multimedia

Element: Multimedia

▶ 00:00:00

Element: Tekst

Du kan begynde at gå videre til næste post, mens du hører fortællingen. Du kan se vejen ved at se på dette kort. Men du må ikke trykke på "videre"knappen, så går du glip af historien. Når historien er færdig kan du gå videre til kortet.

Element: Multimedia

Lige netop den stormvejrnat havde Jeppe haft andet at tænke på. Ellers er det noget, der siger sig selv, at aggerboerne bøjede knæ i sådan et vejr og bad om beskyrmelse for dem, der var på havet. Naturligvis bad ingen om, at fremmede skibe skulle strande. Det ville være en barbarisk bøn. På den anden side er det nu engang naturens orden, at den slags vejr fører strandinger med sig. Og så kunne skibene lige så godt strande i Agger som andre steder. Derfor bad aggerboerne ikke kun om beskyrmelse. De bad også inderligt om at et og andet skib, som alligevel skulle slås ind mod kysten, måtte blive slået ind mod kysten ud for Agger. Den nat Jeppe's Kone fødte Nummer 14, hørte Gud bønnerne. Og dét i et vejr, hvor mennesker ikke kunne råbe hinanden op.

Element: Multimedia

8,1

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Jeppe var knap og nap kommet i vej mod Vestervig, før han fik øje på strandingen. Den lå med knækkede master og agterstavnen helt oppe i klitterne. Det var et skønt syn. Men det var en frygtelig situation, også for Jeppe: nu måtte han vælge mellem kristenpligt og timelig attrå! Skulle Nummer 14 indtegnes i Guds bog straks – eller kunne det vente til Jeppe havde sikret sin husstand nogle af de gode gaver, der altid så godt som altid fulgte med en stranding? Umiddelbart forekom valget ikke svært. Jeppe styrtede afsted mod havet. Men Gud talte til ham hele tiden, mens han løb. Gud sagde, det var den gale retning. Og så turde Jeppe ikke fortsætte. Han snurrede rundt og løb mod Vestervig. Men hans tanker var helt andre steder, da han med tungen ud af halsen svingede ind i præstegården.

Grolle:

Hvorfor ville han meget hellere ned til stranden ?

Tildebritt:

Jo, når et skib stranden og gik i stykker i bølgerne, flød der tit mange ting ind på stranden. Kasser med værdifulde ting, guld og sølv, træ og porcelæn. Og fiskerne havde lov til at få det, når det blev skyllet op på stranden.

Grolle:

Men hvad skulle han så ved præsten?

Tildebritt:

Det var vigtigt, at præsten fik at vide, at der var blevet født et barn. Så det blev skrevet op i kirkebogen.

Grolle:

Nåh ja.

8,2

Element: Tekst

Hvor skulle Jeppe hen for at få barnet skrevet op i kirkebogen?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ Til Agger Præstegård

☒ Til Vestervig Præstegård

☐ Til Thisted Præstegård

8,3

Element: Multimedia

Element: Tekst

Jo, han skulle til Vestervig præstegård, som kunne have således ud. Det ved vi ikke, denne gård er en præstegård fra filandsmuseet fra Hjerl Hede.

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Tekst

Jeppe talte med præsten.

Jeppe løb som en rasende. Men hans tanker var ved strandingen:

For at få meddelelsen om den glædelige begivenhed overstået i en fart, løb Jeppe til et åbentstående vindue. Indenfor sad præsten fordybet i sine hellige gøremål. Jeppe tog huen mellem hænderne og fremførte sit ærinde.

- Min kone er sgu strandet i nat!
- Jamen godmorgen kære sognebarn. Hvad er det dog han melder?
- Han melder sgu at hun ligger og hugger med agterstavnen langt oppe i klitterne!
- Jamen...
- Og hele besætningen klamrer sig til hende!
- Jamen kære...
- Masterne er for længst revet af. Der stritter kun et par små stumper i vejret!
- Jamen, jamen...

Om det nu skyldtes præstens dødblege ansigt eller det var fordi Jeppes vejrtrækning var begyndt at komme i ro, er ikke til at sige. Men det gik da op for ham at han havde sagt noget vrøvl. Det undskyldte han meget.

9.2

Element: Tekst

Hvad tænkte Jeppe på, da han stod ved præsten:

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ Sin Kone
☐ Sit barn
☐ Gud
☒ Strandingen

Element: Multimedia

00:00:00

9.3

Element: Multimedia

Element: Tekst

Han ville nok hellere have været et andet sted.

Element: Multimedia

10,1

Element: Multimedia

Det gik op for Jeppe, at han havde sagt noget vrøvl. Det undskyldte han meget.

- Om forladelse. Det var sandelig en stor fristelse. Om forladelse endda. Men jeg rev mig løs – for jeg skulle jo melde til Guds bog, at min kone har fået en skonnert i nat!
- En skonnert?
- Nej ikke en skonnert sgu da. En lille, begribeligvis!
- Ja begribeligvis! gentog præsten. Begribeligvis! Og hvad er så det for en lille én?
- Forstår sig: Jeg så mest agterenden. Men jeg mener bestemt, det er en hollænder!

Sådan omtrent melder sagnet om den morgen, da Jeppe og hans kones barn nummer fjorten skulle indskrives i kirkebogen.

Element: Tekst
Hvad er en skonnert?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice
☐ En hund
☒ Et skib
☐ En baby
☐ Et fiskeredskab
☐ En hollænder

Element: Multimedia

10.2

Element: Tekst

Ved næste post skal du få den sidste bid af historien.

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Multimedia

10.3

11.1

Sådan omtrent melder sagnet om den morgen da Jeppes Nummer 14 blev indskrevet i kirkebogen i Vestervig. Hvad der egentlig blev ført til protokols, står hen i det uvisse – Jeppe var allerede på vej tilbage til strandingen da detaljerne skulle specificeres.

Men det gjorde såmænd hverken fra eller til, for Nummer 14 fik ikke megen brug for udskrifter af kirkebogen. Han var formentlig blandt de 25 karle som “bleve dræbte ved det græselig mord som skede ved Vesterhaff den 3. oct. 1657” i en batalje med svenskerne. De “bleff begraaffuen” tre dage senere, den 6. oktober. Og blandt dem var en ung mand, hvis herkomst næppe har været fyldestgørende nedfældet. I al fald betegnes han som “Jeppes Kones søn”.

Hvoraf vi kan drage den lære at ægtemænd bør give ordentlig besked når de anmelder et barns fødsel. Ikke mindst hvis der har været hollændere i nabolaget.

11.2

Element: Tekst

Hvad er en batalje?

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☒ En slåskamp i krig
☐ En træbalje til vand
☐ En træblok til at sno reb omkring

11.3

Element: Multimedia

Grolle:

Fik han ikke noget navn?

Tildebritt:

Jo, måske, men sagnet fortæller ikke, hvad han hed. Man glemte at indskrive det i kirkebogen. Derfor siger man, når man skal passe på havet, - husk nu Jeppe, hans kones nr. 14 -.

Men hvad var det med nogle svenskere? Hør mere ved næste post.

12,1

Element: Multimedia

Element: Multimedia

 00:00:00

Hvad var det for

nogen Svenskerne?

I 1657 var Danmark i krig med svenskerne. Det var nogle store søslag ved Vesterhavet, hvor mange danske søfolk druknede. Danmark tabte krigen.

De druknede søfolk er der ikke sat mindesten for.

12,2

Element: Tekst

Hvem kæmpede mod hinanden i 1657?

Element: Multimedia

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ Danmark og Tyskland

☒ Danmark og Sverige

☐ Danmark og Norge

☐ Danmark og Holland

Element: Tekst

Ja, siden hen har vi kun tævet dem i fodbold.

12,3

13,1

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Her på kirkegården kan du se en mindesten om de druknede fiskere, der druknede i 1893

Element: Tekst

Var det både mænd og kvinder, der druknede på havet ved Agger den 21. november 1893?

13,2

Element: Svar mulighed - MultipleChoice

☐ ja

☒ nej

Element: Multimedia

13,3

Kan tilvælges, mens man går:

Strandinger og redningsvæsen

Med til Aggers historie hører også de forbigående skibes strandinger og de lokale fiskeres ulykker på havet. Fra redningsstationen i Agger blev der gennem tiden reddet 889 liv (Redningsvæsen). Under den store storm i november 1893, der krævede 48 menneskeliv i Thy, døde 13 Agger-fiskere. De var alle forsørgere, og mange familier blev ramt; Der står en mindesten over de druknede på kirkegården. En følge af ulykken var, at der blev stationeret en redningsdamper i Thyborøn, den var mere pålidelig end ro-redningsbådene.

Du kan læse mere om Agger på Trolderuternes hjemmeside www.trolderuterne.dk.

Find under temaet historie: Lokalhistorie fra Agger

Element: Tekst

Velkommen til post nr 14.

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Multimedia

Element: Tekst

Det var fortællingen og Jeppe, hans kones nr 14.

Det skete for mange år siden.

Har du lyst til at gå en anden trolderutetur, kan du kigge på troldenes hjemmeside:

www.trolderuterne.dk

Trolderuterne er et kulturprojekt, der er støttet af Friluftsrådet, Skive Kommune, Skive LAGmidler, Kongenshus Mindepark, Daugbjerg Kalkgruber og mange mange flere.

Element: Link

Link

14,1

Vi må tilbage og skrive historien i Den Store Troldebog. – Hos Købmanden, hvor du begyndte turen, kan du få en malebog med billeder fra denne tur.

Du kan se hvor mange point, du har fået for rigtige svar på denne tur.

Sagnet er genfortalt af Egon Nielsen.